

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Педагогічний факультет

Кафедра теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Дошкільна освіта

Спеціальність А2 Дошкільна освіта

Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №1 від “26” серпня 2025 року

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Основи спеціальної педагогіки
Викладач (і)	кандидат педагогічних наук, доцент Кирста Наталія Романівна
Контактний телефон викладача	+380-50-612-39-95
E-mail викладача	nataliia.kyrsta@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні консультації за розкладом

2. Анотація до навчальної дисципліни

«Основи спеціальної педагогіки» - складова блоку обов'язкових компонентів професійної підготовки здобувачів, майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Дисципліна вивчається студентами спеціальності А2 «Дошкільна освіта» на першому курсі, в другому семестрі і спрямована на формування у здобувачів професійної компетентності щодо організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку, які мають особливі освітні потреби, на засадах інклюзивного підходу. У межах курсу розглядаються теоретико-методичні засади спеціальної педагогіки, принципи універсального дизайну та розумного пристосування освітнього середовища. Здобувачі ознайомлюються з індивідуальною програмою розвитку, нормативно-правовими документами, що регламентують організацію освітнього процесу дітей з ООП в закладах дошкільної освіти. Вивчаються питання раннього втручання, міждисциплінарної командної взаємодії та партнерства з родинами дітей. Значна увага приділяється вихованню толерантності, профілактиці та протидії булінгу в освітньому середовищі. Опанування дисципліни забезпечує здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, критично опрацьовувати освітню інформацію та застосовувати її у практичній діяльності. У результаті вивчення курсу здобувачі здобувають первинні знання про особливості розвитку дітей з різними освітніми потребами та умови для їхнього гармонійного розвитку й успішної соціалізації.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є формування у здобувачів освіти цілісного уявлення про теоретичні та практичні засади спеціальної педагогіки, особливості

організації освітнього процесу з урахуванням специфіки потреб дітей з особливими освітніми потребами. Дисципліна спрямована на опанування знаннями про закономірності психофізичного розвитку дітей, причини виникнення порушень психофізичного розвитку, принципи універсального дизайну та розумного пристосування освітнього середовища, розвиток умінь проектувати індивідуальні програми розвитку. Дисципліна також має на меті сформувати здатність до командної взаємодії з фахівцями і батьками, використання сучасних інформаційних ресурсів у професійній діяльності та забезпечення гармонійного розвитку й успішної соціалізації кожної дитини.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності

за стандартом вищої освіти України

КЗ-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Загальні компетентності

за професійним стандартом

ЗК.01. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).

ЗК.02. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК.06 Здатність усвідомлювати свої професійні можливості та діяти лише в межах рівня професійної підготовленості, діяти на основі етичних міркувань (мотивів), доброчесності, соціальної відповідальності, поваги до різноманітності та мультикультурності (етична компетентність).

Спеціальні (фахові компетентності)

за стандартом вищої освіти України

КС-10. Вміння складати Індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з особливими освітніми потребами документи, бути знайомими з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

КС-15. Здатність до забезпечення індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей та потреб.

КС-16. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

Спеціальні (фахові компетентності)

за професійним стандартом

А 2.4. Здатність забезпечувати здобуття дошкільної освіти дітьми з особливими освітніми потребам.

Б 2.1. Здатність організовувати та проектувати освітні осередки за принципами універсального дизайну та розумного пристосування

В 1.1. Здатність до самоконтролю, саморегуляції та толерантної взаємодії.

В 2.3. Здатність до командної взаємодії.

В 3.1. Здатність враховувати культурні, релігійні, соціальні та мовні особливості родини під час освітнього процесу та здійснювати його незалежно від власних поглядів, стереотипів та упереджень.

Г 2.1. Здатність орієнтуватись в інформаційному просторі.

Результати навчання

ПРН-03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН-8. Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

ПРН-10. Знати принципи функціонування системи раннього втручання, розуміти можливості опори на неї у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами, дотримуючись професійно-етичних вимог до діяльності фахівця з раннього втручання.

ПРН-11. Бути знайомим з ознаками булінгу. Вміти використовувати прийоми попередження та протидії йому.

ПРН-19. Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни – 6 кредитів / 180 годин	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	18 / 8
семінарські заняття / практичні / лабораторні	32 / 8
самостійна робота	130 / 164

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
II	A2 Дошкільна освіта	перший	нормативний

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Спеціальна педагогіка як наука	2	2	8
Тема 2. Становлення спеціальної педагогіки та перспективи її розвитку в Україні	-	4	8
Тема 3. Діти з порушеннями психофізичного розвитку як суб'єкти спеціальної освіти	2	2	10
Тема 4. Загальна характеристика сучасної системи освітньо-корекційної підтримки і соціального захисту дітей	2	2	10
Тема 5. Система раннього втручання як напрям спеціальної педагогіки	-	2	8
Тема 6. Відбір дітей у заклади освіти	-	2	10
Тема 7. Корекційно-педагогічна діяльність як психолого-педагогічна проблема	2	2	8
Тема 8. Передумови ефективної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами	2	2	10
Тема 9. Організація діяльності команди психолого-педагогічного супроводу в закладі дошкільної освіти. Структура ППР.	2	4	10
Тема 10. Корекційно- реабілітаційний супровід дітей з особливими потребами в системі спеціальної освіти	2	2	10
Тема 11. Психолого-педагогічна допомога дітям з порушеннями емоційно-вольової сфери	-	2	8
Тема 12. Універсальний дизайн та розумне пристосування як основа створення інклюзивного освітнього середовища в закладах дошкільної освіти	2	2	10

Тема 13. Психолого-педагогічні проблеми сімейного виховання дітей з особливими освітніми потребами	-	2	10
Тема 14. Психологічна готовність вихователів до освітньої діяльності з дітьми з ООП	2	2	10
ЗАГ.:	18	32	130

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	У процесі контролю рівня знань й активності здобувачів оцінці підлягають рівень знань, продемонстрований у відповідях з теоретичного матеріалу та активності під час обговорення тем практичних занять, у формі доповнень до відповідей інших здобувачів. Оцінювання знань здобувачів: • письмові, усні опитування, тестування; • перевірка навичок; • проекти; • безпосереднє спостереження за діяльністю фахівців. Оцінювання знань здобувачів з освітнього компонента здійснюється на основі результатів поточного (максимальний бал – 50) та підсумкового контролю (максимальний бал – 50). Поточний контроль передбачає оцінювання знань здобувачів щодо засвоєння програмового матеріалу з курсу на практичних заняттях (40 балів) та у процесі виконання ними завдань самостійної роботи (10 балів). Допуск до семестрового іспиту мінімально становить 25 балів (максимально 50 балів), семестровий іспит – 25-50 балів. Навчальний матеріал з освітнього компонента вважається засвоєним, якщо здобувач у сумі набрав 50 і більше балів за 100-бальною шкалою. Враховуються результати неформальної освіти – сертифіковані онлайн-курси на освітніх платформах Coursera, Prometheus, EdEra та інших як самостійна робота здобувачів https://surl.li/gbnrhg Семестрова оцінка виставляється на основі отриманих балів за практичні заняття (40 балів), самостійну роботу
---	--

	(10 балів) та екзаменаційну роботу (пройдене тестування на платформі дистанційного навчання в межах 25-50 балів) https://d-learn.pnu.edu.ua/ Якщо здобувач не ліквідував заборгованість та не набрав у сумі мінімальну кількість балів (50 балів) він може бути рекомендований на повторний курс з вивчення даної дисципліни http://surl.li/lnemjr
Вимоги до письмових робіт	Письмових робіт не передбачено
Семінарські заняття	Пропущенні практичні заняття здобувач відпрацьовує індивідуально, виконуючи передбачену у плані лекційного чи практичного заняття роботу. Для цього використовується: - усне опитування; - тестування; - перевірка творчих завдань; - захист презентацій; - перевірка виконаної, передбаченої програмою курсу, самостійної роботи. Якщо здобувач не ліквідував заборгованість та не набрав мінімальну кількість балів (25 балів) він не допускається до складання семестрового іспиту. Максимальна кількість балів з курсу на практичних заняттях - 40 балів.
Умови допуску до підсумкового контролю	Допуском до іспиту є відвідування здобувачем більше 50% практичних занять, пройдене тестування на платформі дистанційного навчання, виконання завдань самостійної роботи.
Підсумковий контроль	Підсумковий контроль знань здобувачів із курсу здійснюється у формі тестування і вважається виконаним у разі отримання студентом 50 і більше балів. Форма контролю – екзамен. Форма здачі – тестування на платформі дистанційного навчання https://d-learn.pnu.edu.ua/ Структура білета – 40 тестів. Максимальна кількість балів за іспит – 50. Навчальний матеріал з освітнього компонента вважається засвоєним, якщо здобувач у сумі набрав 50

	і більше балів за 100-бальною шкалою. Якщо здобувач не ліквідував заборгованість та не набрав у сумі мінімальну кількість балів (50 балів) він може бути рекомендований на повторний курс з вивчення даної дисципліни. http://surl.li/lnemjr
--	--

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: не передбачено.
Академічна доброчесність Не припустимі плагіат та списування. Обов'язкове виконання всіх поставлених завдань. Викладання курсу базується на активній взаємодії зі здобувачем та політиці академічної доброчесності. Загальні морально-етичні принципи, правила поведінки, академічну доброчесність учасників освітнього процесу Карпатського національного університету, регламентує низка нормативних документів, а саме: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (нова редакція). http://surl.li/xrmhcn Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. https://surl.li/fzqpnd Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”. Ознайомитися з переліченими положеннями та документами можна за адресою: https://surl.li/gewlpk. Відвідування занять: лекційні заняття студентом не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу є обов'язковим. Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентують: Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника https://surl.lu/skgkis Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://surli.cc/rlpuam Несвоєчасне виконання завдань передбачає дотримання студентом усіх вимог щодо їх самостійного опрацювання https://surli.cc/rlpuam Неформальна освіта: Враховуються результати неформальної освіти –

сертифіковані онлайн-курси на освітніх платформах Coursera, Prometheus, EdEra.

Можливість зарахування неформальної освіти регламентує Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Ознайомитися з положеннями можна за адресою:

<https://surl.li/gbnrhg>

Додаткові бали отримують здобувачі, які приймали активну участь у науково-дослідній роботі (конференції, студентські наукові гуртки та проблемні групи, підготовка публікацій тощо) за тематикою дисципліни.

Ознайомитися з положеннями можна за адресою: <https://efund.pnu.edu.ua/>

8. Рекомендована література

1. Дмитренко К. А. Працюємо з «особливою дитиною» у «звичайній» школі. Х: ВГ «Основа», 2018. 120 с.
2. Інклюзивне навчання. URL: <http://uk.wikipedia.org>. (Дата звернення 21.10.2015)
3. Кисло О. Ф. Корекційна педагогіка. Київ: Кондор, 2016. 320 с.
4. Кобильченко В. Спеціальна психологія: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2020. 224с.
5. Компанець Н. М. Моделювання індивідуальної програми розвитку дошкільника з особливими освітніми потребами. К., 2018. 56 с.
6. Кравченко Г. Ю. Інклюзивна освіта в ДНЗ. Харків: Вид – во «Ранок», 2018. 176 с.
7. Мартинчук О.В., Маруненко І.М., Луцько К.В. Спеціальна педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2017. 364 с.
8. Матвєєва Н. Основи спеціальної педагогіки: практикум. Івано – Франківськ. НАІР, 2022. 227 с.
9. Махній М. Психомалюнкові методики у діагностично – корекційній роботі в системі інклюзивної освіти. Чернігів «Десна поліграф», 2021. 128 с.
10. Основи спеціальної та інклюзивної педагогіки: навч. посіб. за заг. редакцією проф. Ю. Бойчука. Харків: ХНПУ, 2018. 338 с.
- 11.Рошак І. О., Яблонська С. П. Палітра інклюзії: методичний посібник для практичних психологів та педагогів ЗДО. Івано – Франківськ: Симфонія форте, 2021. 316 с.

12. Українська спеціальна педагогіка в персоналіях: Навч. посіб. / За загальною редакцією В.І.Бондаря, В.М.Синьова. Запоріжжя: Вид-во Хортицької національної академії, 2021. 428 с.
13. Четверікова Н. В. Інклюзивне навчання в ЗДО. : Видавнича група «Шкільний світ», 2018. 128 с.
14. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки. Київ, 2016. 248 с.
15. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Видання 2-ге, виправлене, доповнене. Львів: «Новий світ –2000», 2019. 264 с.

Викладач

Наталія КИРСТА

доцент кафедри теорії та
методики дошкільної і
спеціальної освіти